

Co se stalo v zimě 1970?

Vzdělávací cíl: Žáci na základě analýzy různorodých pramenů v roli novináře rekonstruují nástup, průběh a důsledky pandemie hongkongské chřipky na přelomu let 1969–1970.

Klíčová slova: Československo 70. léta, každodennost, příčiny a důsledky, tvoříme

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 POSLECH NAHRÁVKY A ZKOUMÁNÍ FAKSIMILE (6 min.)

Poslouchání zvukového záznamu. Prohlížení faksimile novin s pomocí lupy.

Úryvek z Rozhlasových novin informuje o propuknutí tzv. hongkongské chřipky v Československu. Faksimile celostátního deníku tuto informaci doplňuje o další kontext.

2 ANALÝZA PRAMENŮ A ZÁPIS POZNÁMEK I (4 min.)

Zapisování podstatných informací z nahrávky a novinového článku do textového pole.

Žáci zaujímají roli žurnalistů a dělají si poznámky, které na konci cvičení zpracují ve článek. Zkraje by měli identifikovat základní údaje: V zemi nastupuje vážná epidemie, v jejímž důsledku dokonce umírají lidé. Informace o stavu zdravotnického personálu a dostupnosti léků podtrhují stav pohotovosti. Z drobné informace o Itálii v perexu novinového článku je zjevné, že epidemie má mezinárodní rozměr - jedná se tedy o pandemii. Samozřejmě se nabízí srovnání s událostmi let 2020–2021.

3 POSLECH NAHRÁVEK A ZKOUMÁNÍ FOTOGRAFIÍ (6 min.)

Poslech dalších tří zvukových záznamů z Rozhlasových novin a jejich porovnávání s dobovými fotografiemi.

Žáci doplňují své poznatky o další kontext: kvůli pandemii začíná mít Československo i hospodářské potíže, chybí zaměstnanci v klíčových profesích. Nadto toho roku byla tuhá zima. Problémy začala mít i energetika. Fotky ilustrují, jak taková zima mohla v každodenním životě vypadat. (Fotky zasněžené Prahy jsou sice už z února 1969, ale tehdejší zima byla dokonce mírnější.)

4 ANALÝZA PRAMENŮ A ZÁPIS POZNÁMEK II (7 min.)

Zapisování podstatných informací z nahrávek a fotografií do textového pole.

V zemi řádí pandemie, ale ta není zdaleka jediným problémem. Chybí zaměstnanci v klíčových profesích - v dopravě a službách. Studenti jsou povolováni na brigády. Přišla tuhá zima a lidem chybí palivo na zátop, problémy mají i teplárny.

Podstatné není zapsat si jednotlivé počty nemocných, ale všimnout si obecných problémů. Vedle zdravotních to jsou i ty hospodářské.

5 ZKOUMÁNÍ FAKSIMILE (3 min.)

Prohlížení faksimile článků z Rudého práva s pomocí lupy.

Kvůli pandemii kolabuje městská doprava a studenti dostali prázdniny. Významné jsou ale i problémy v energetice a hospodářství.

6 ANALÝZA PRAMENŮ A ZÁPIS POZNÁMEK III (7 min.)

Zapisování podstatných informací z dobového tisku do textového pole s předchozími poznámkami.

Pozoruhodné ve srovnání s událostmi let 2020–2021 je především to, že zdravotní rozměr pandemie je rychle vystřídán hospodářskými problémy. Média tak přináší informace dvojího druhu: na jednu stranu trvá závažnost chřipkové epidemie, která si vynucuje hygienická opatření jako chřipkové prázdniny, na druhou stranu chybí zaměstnanci a v tvrdé zimě není čím topit.

7 PSANÍ NOVINOVÉHO ČLÁNKU (8 min.)

Žáci v textovém poli přistoupí k sepsání své reportáže na základě předchozích poznámek. Zohledňují při tom odlišné dobové perspektivy různých skupin.

Není rozhodně nutné, aby žáci zohlednili všechny jmenované skupiny. K těm v nabídce se dá přistoupit následujícím způsobem:

Lékaři jsou konfrontováni především s pandemií, tedy s vysokým počtem nemocných a umírajícími pacienty.

Zároveň se začínají potýkat s nedostatkem personálu, lékárny mají pohotovost.

Pracovníci dopravy se potýkají s nedostatkem personálu, mnoho jejich kolegů onemocnělo, a tak jsou nepochybně přepracováni. Nemá kdo vykládat vagóny s uhlím a nastávají problémy v energetice.

Studenti sice dostali chřipkové prázdniny, ale zůstává jistým paradoxem, že zatímco v letech 2020–2021 je hlavním epidemiologickým opatřením karanténa, v roce 1970 byli studenti povoláváni na brigády, aby nahradili nemocné dospělé.

Běžní lidé se museli připravit na fronty v lékárnách. Kromě obav z onemocnění je ale trápila i tuhá zima a to, že si neměli čím zatopit. Do práce se kvůli problémům v dopravě dostávali se zpožděním.

Další možnosti zapojení do výuky:

Srovnání s událostmi let 2020–2021 a pandemií viru SARS-CoV-2 (způsobujícího onemocnění covid-19) se vyloženě nabízí a může sloužit jako dobrý odrazový můstek. Stejně tak může cvičení o pandemii z roku 1970 pomoci osvětlit současnost či nedávnou minulost let 2020–2021.

Kontextualizace pro učitele:

Hongkongská chřipka, šířená virem A/H3N2, propukla v červnu roku 1968 v Hongkongu, odkud se ve dvou vlnách rozšířila do celého světa a získala tak status pandemie. V první vlně, v zimě na přelomu let 1969–1970, se chřipka šířila jednak přes Pacifik do Severní Ameriky, jednak přes jihovýchodní Asii a SSSR do východní Evropy. První vlna byla v Evropě relativně mírná, kdežto v Severní Americe proběhla dosti významně. Rudé právo o nemocných Čechoslovácích informuje poprvé 28. ledna 1969. Během jara a léta roku 1969 pandemie řádila převážně na jižní polokouli (občas je toto považováno za druhou vlnu a ta následující za třetí).

Druhá vlna byla v Evropě mnohem vážnější než první. 4. ledna bylo v ČSSR hlášeno 90 000 nemocných, v polovině ledna 200 000. Na konci ledna už byla epidemie na ústupu. Prodělalo ji asi 15 % československé populace, ve světě na ni zemřelo 1–3 miliony lidí. V ČSSR zemřelo roku 1970 na nemoci dýchacího ústrojí asi o 1500–2000 lidí více, než bylo běžné. Předchozí pandemie, španělské chřipky z let 1918–1920 (17–50 milionů mrtvých) a asijské z let 1957–58 (1,1 milionu mrtvých), jsou považovány za nebezpečnější.